

Introduktion till grundad teori

En föreläsning av Olov Aronson från KVANTILA

<https://www.kvantila.com/>

Föreläsningens innehåll

- Vad är poängen med grundad teori?
- Beskrivning av hur en undersökning med grundad teori genomförs steg för steg med tydliga exempel.

Vad är grundad teori?

Grundad teori är en metod som används för att skapa teori från empirisk data på ett induktivt sätt.

Den teori som skapas är så att säga "grundad" i det empiriska materialet.

Tanken är att teorin inte ska vara påverkad av felaktiga teoretiska antaganden, fördomar eller gissningar.

När används grundad teori?

Det är lämpligt att använda grundad teori...

...om det saknas tidigare relevant teori på ett område...

...och/eller...

...om du tycker att en induktiv ansats är bäst.

När ska du inte använda grundad teori?

Grundad teori är oftast beskrivande och inte förklarande. Om du vill förklara något som inte har en direkt observerbar förklaring bör du därför använda en annan metod.

Grundad teori är inte lämplig för att utveckla och förbättra vetenskapliga teorier. Den bidrar inte till kunskapsackumulation.

Vilka är stegen i grundad teori?

1. Avgränsat och konkret syfte
2. Teoretiskt urval (*theoretical sampling*) och datainsamling
3. Beskrivande kodning (*substantive coding*)
4. Teoretisk kodning (*theoretical coding*)

Vilka är stegen i grundad teori? Forts.

5. (Upprepa punkt 2-4 tills du inte hittar några nya relevanta teoretiska begrepp, vilket kallas "teoretisk mättnad".)
6. Presentera en begreppskarta med ett centralt begrepp (*core category*) i mitten.

Avgränsat och konkret syfte

Eftersom grundad teori utgår från konkreta empiriska detaljer måste syftet vara avgränsat och konkret.

Om syftet är för öppet och otydligt finns det en risk att forskaren börjar spekulera utifrån sin förförståelse för att hitta något relevant i sitt datamaterial.

Exempel på hur syftet *inte* bör se ut:

”Syftet med studien är att undersöka de sociala samspelet mellan läkare och patienter.”

Exempel på hur syftet bör se ut:

”Syftet med studien är att undersöka hur patienter bemöts av distriktsläkare när de framför egna önskemål om behandlingar, medicinering och/eller sjukskrivning under möten med distriktsläkarna.”

Teoretiskt urval

Ett teoretiskt urval är pragmatiskt och kännetecknas av att deltagare väljs ut utifrån hur mycket användbar information de kan ge.

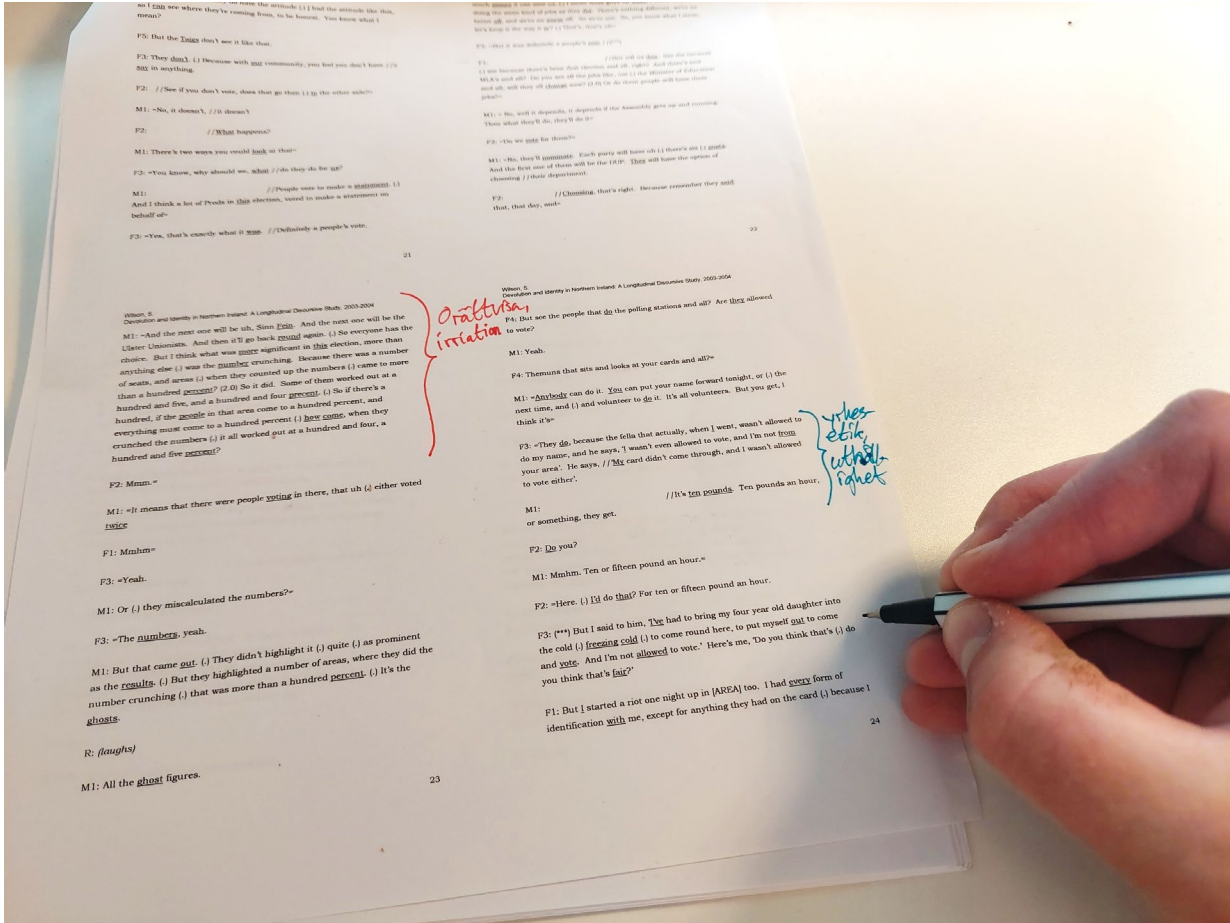
Givet exemplet i föregående slide kan det vara rimligt att göra ett teoretiskt urval av patientmöten med **patienter som har sjukdomar med diffusa och svårbehandlade symptom, vars behandling kan diskuteras**. Till exempel kan patienter med stressrelaterad ohälsa vara med i urvalet.

Datainsamling

Grundad teori kan användas för att analysera olika sorters kvalitativ data.

Kvalitativ data kan till exempel samlas in genom intervjuer, fokusgrupper eller deltagande observationer.

Kodningen påbörjas direkt under datainsamlingen/transkriberingen

Beskrivande kodning (*substantive coding*)

Den beskrivande kodningen fokuserar på konkreta textavsnitt som är relevanta för undersökningens syfte.

Den beskrivande kodningen återger textavsnitten på ett kortfattat sätt med hjälp av samma centrala ord och begrepp som används i textavsnittet.

Exempel på beskrivande kodning

Observationsanteckning från möte mellan patient och distriktsläkare:

P3 berättar att han har svårt att sova och har drabbats av panikattacker inför arbetsträningen på [...]. P3 vill ha extra medicinering för att kunna sova bättre inför arbetsträningen. P3 föreslår en extra tablett av imovane, som han säger har fungerat bra. L3 säger att det finns ett risk för tillvänjning och att hon därför inte kan skriva ut mer imovane. L3 gör en anteckning i sitt block när P3 ber om mer imovane, utan att visa någon tydlig respons genom sitt ansiktsuttryck.

Beskrivande koder:

Nekar begäran om högre medicinering.

Ingen responsivitet genom ansiktsuttryck.

Teoretisk kodning

Den teoretiska kodningen är en sekundär kodning som kodar de beskrivande koderna.

Den teoretiska kodningen syftar till att uttrycka innehållet i de beskrivande koderna på ett mer allmänt och abstrakt sätt.

Genom den teoretiska kodningen försöker forskaren formulera centrala (abstrakta) begrepp och förstå hur de hänger ihop.

Exempel på teoretisk kodning

Beskrivande koder:

- Nekar begäran om högre medicinering.
- Ingen responsivitet genom ansiktsuttryck.
- Avbryter patient som argumenterar för kortad sjukskrivning och snar återgång till arbete.
- Ber patienten att inte söka information genom Google.
- Nickar och ler men nekar medicinering.
- Avråder från alternativmedicinsk behandling med hjälp av medicinska facktermer.

Teoretiska koder:

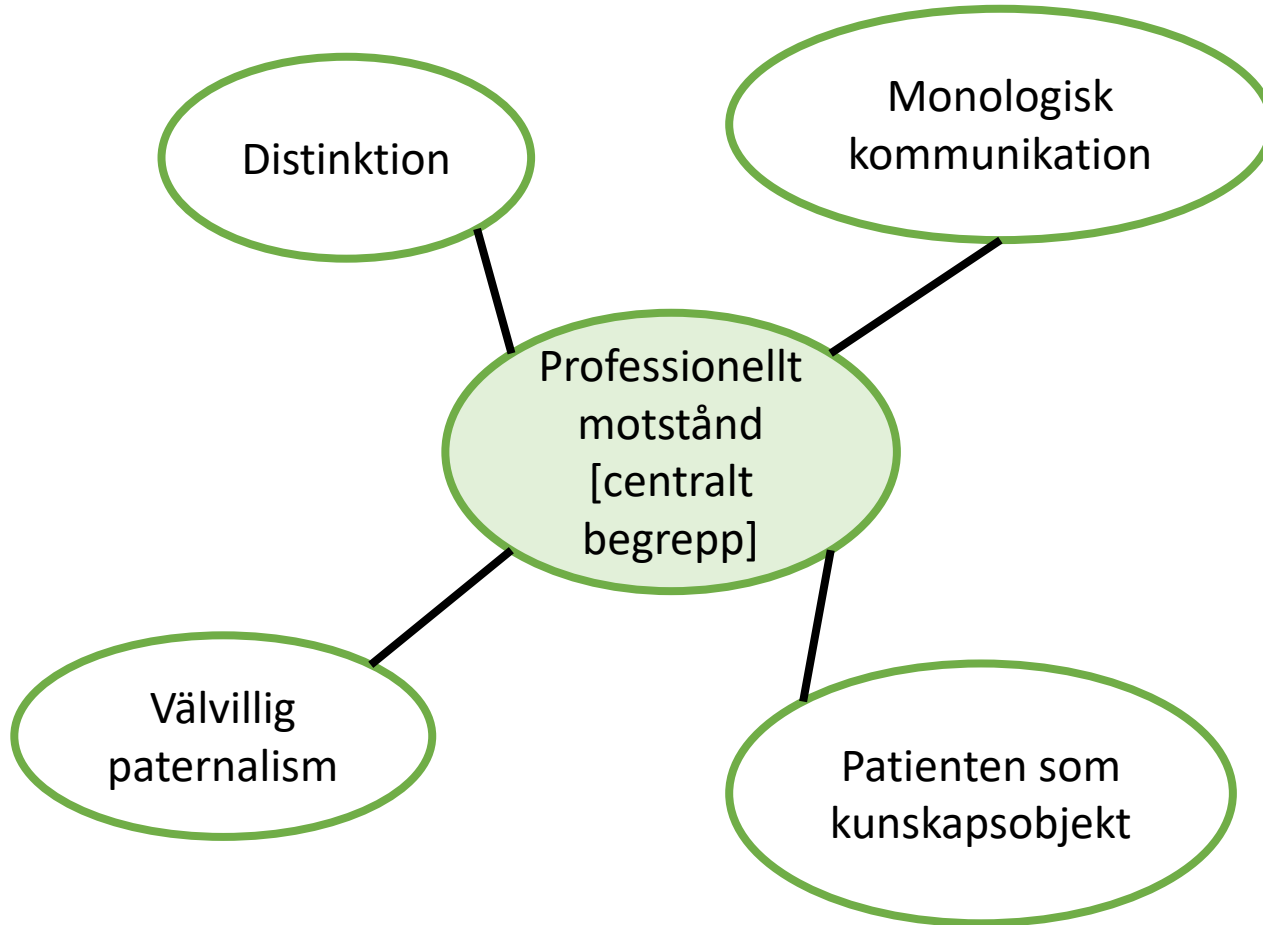
- Passivt motstånd mot patienters förslag.
- Betonar distinktionen mellan lekman och proffs.
- Begränsar dialoger till förmån för växlande monologer.

Viktigt!

Kom ihåg att det beskrivande och teoretiska kodningen inte är tydligt åtskilda faser, utan båda typerna av kodning genomförs parallellt under forskningsprocessen!

Exempel på resultat av grundad teori

Vill du ha mer tips om metod och uppsatsskrivande?

Gå in på min hemsida: <https://www.kvantila.com> och läs bland annat min Lathund till kvalitativ analys eller Uppsatsguiden.